

SOFIA V DEJINÁCH - Fragmenty z dejín učenia o Sofii

autor: *Ján Šafin*

vydavateľ: *Prešovská univerzita v Prešove: Pravoslávna bohoslovecká fakulta, Prešov 2005*, ISBN: **80-8068-350-6**

počet strán: **197**, formát: **A5**.

Autorom knihy Sofia v dejinách – Fragmenty z dejín učenia o Sofii je prof. ThDr. Ján Šafin, PhD., ktorý prednáša na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove a pôsobí na katedre cirkevných dejín a filozofie, kde je zároveň aj vedúcim.

Hlavnou témou tejto knihy je sofiológia, čiže učenie o Premúdrosti Božej v rôznych dobách a kontextoch. Už samotný obsah názvu témy nám naznačuje, že problematika, o ktorej táto kniha pojednáva, bude odetá do rúška Božských tajomstiev a bude prezentovaná v značnej miere jazykom religióznej filozofie, ale aj svätotoctvským učením a tiež ikonografickým umením.

Knihy je rozdelená do pätnástich kapitol, ktoré sa dotýkajú otázok pojednávajúcich o Premúdrosti Božej v rôznych kultúrach od ich počiatkov až do súčasnosti v písomníctve, myslení, v architektúre a umení.

Klasický predhovor nahrádza stať od o. Gergija Florovského, ktorá nás uvádza do témy „Múdrosť ľudská a Premúdosť Božia“ prostredníctvom ruskej religióznej filozofie. Autor konfrontuje svoje názory s názormi veľkých mysliteľov ruského národa 19. a 20. storočia, hlavne V. Solovjeva, P. Florenského, S.N. Bulgakova, ale i ďalších (napr. N.A. Berdajev, V.V. Rozanov a iní). Poukazuje na to, kde asi hraničí ľudská múdrosť a ako sa človek môže ľahko zamotať v spleti týchto religiózno-filozofických myslení, keď svojou pýchou a vierou vo svoju vlastnú múdrosť chce pojať do svojho racia Premúdosť Božiu a myslieť si tak, že pochopil nepochopiteľné.

V úvode autor uvádza miesta, odkiaľ čerpá učenie o Sofii – Premúdrosti Božej, ale uvádza i ďalšie, heterodoxné pramene a literárne pamätníky. V otázke architektúry sa táto kniha dotýka prevažne Byzancie, a to chrámu Hagia Sofia v Konštantinopole a chrámov Svätej Sofie na starej Rusi, kde je jasne vidieť, že problematika Svätej Sofie – Premúdrosti Božej - je aj v tomto smere do veľkej miery prezentovaná širokej verejnosti. Samozrejme značná časť je venovaná aj ikonografii, zvláštnym smerom v tomto obore a ich primeranej kritike, pričom autor pojednáva aj o vzniku a prameňoch ikonoboreckej herézy. Je škoda, že pri opisoch jednotlivých ikon Svätej Sofie – Premúdrosti Božej - nie sú pri texte aj ich vyobrazenia kvôli lepšiemu pochopeniu tejto otázky. V ďalšej časti knihy autor píše o koreňoch sofiologickej herézy, ktoré siahajú až do dôb faraóna Ptolemaia; postupne sa toto učenie dostáva až do našej doby. Počas svojej cesty toto učenie prekonáva rôzne transformácie a podoby, hlavne sa pretvára v období stredoveku, reformácie a postupne smeruje na Rus, kde stretáva mysliteľov, ktorí mu podľahli, prípadne vytvorili na jeho základe ďalšie nové filozofické prúdy. Toto učenie, aj v smere ikonografickom, si našlo svojich prívržencov aj v pravoslávnom prostredí, kde bolo na jednej strane odsudzované, ale niektorými jednotlivcami aj prijímané. V závere knihy autor píše aj o západnom učení o Svätej Sofii – Premúdrosti Božej, ktorá je prirovnávaná k Presvätej Bohorodičke, inokedy k antickej múze.

Autor uvádza množstvo literatúry, nevynímajúc pramene, ktoré dávajú tejto štúdii veľmi seriózny charakter a určite ju ocenia aj náročnejší čitatelia. V každom prípade je prínosom v oblasti religióznej filozofie a myslenia pre Pravoslávnu bohosloveckú fakultu v Prešove.

Mgr. Peter Bzik